

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Oikeudelliset palvelut esittää hankintatoimelle aiheutuvien lisäresurssitarpeiden huomioimista mm. erinäisten etukäteen selviteltävien seikkojen ja yksilöidymmin räätälöitävien hankintatoimien vuoksi.

Oikeudelliset palvelut nostaa esille myös työttömyysetuutta koskevien muutoksenhakumäärien nousun entisestään ja esittää myös muiden ratkaisumallien selvittämistä. Jatkossa etuuspäivälukumäärittäin tarkasteltuna paikoin melko lyhyet etuusjaksot olisivat edelleen pitkän muutoksenhakuprosessin piirissä, jotka ovat myös viranomaisresurssien käytön suhteen työllistäviä. Tätä muutoksenhakukokonaisuutta voisi siten mahdollisuuksien mukaan olla tarpeen tarkastella laajemmin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Kaavailtuun JTYPL 2 luvun 2 §:ään liittyen perustelujen s. 56 kerrotaan: ”Työhaun voimassaolo päättyisi myös, jos työnhakija ei uusi määräajan voimassa olevaa työnhakuaan tai ei muulla kuin edellisessä kappaleessa mainitulla tavalla asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa sen edellyttämällä tavalla ja asetetun määräajan kuluessa. Nykyisestä poiketen viimeksi mainittu johtaisi työhaun voimassaolon päättymiseen vain menettelyn ollessa toistuvaa. Säännöstä sovellettaisiin myös silloin, työnhakija jäisi saapumatta työ- ja elinkeinotoimistoon itse varaamaan ajankohtana. Tästä säädettäisiin uudessa 2 momentissa”. Oikeudelliset palvelut toivoo perusteluihin tarkennusta siihen, miten toistuva menettely on isoista asiakasmääristä johtuen tarkoitettu hoidettavan yhdenvertaisesti ja tasalaatuisesti.

Toisena seikka oikeudelliset palvelut esittää käytännön toimivaltakysymysten helpottamisen kannalta, että kaavailtuun JTYPL 2 luvun 5 §:ään, tai ainakin perusteluihin, täsmennettäisiin esim., että viimekädessä työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee haastatteluun tai keskusteluun liittyvän painavan syyn perusteen.

Kaavailun TTL 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan: ”jättää saapumatta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun alkuhaastatteluun tai työnhakukeskusteluun”. Mikäli henkilö jättää saapumatta JTYPL 2 luvun 5 §:n mukaiseen alkuhaastatteluun hänen työnhakunsa ei katkea (olettaen, että ei ole JTYPL:n mukaista toistuvuutta 12 kk:n aikana), mutta tämä olisi ilmeisesti katsottavissa toistuviin virheellisiin menettelyihin TTL:n puolella. Oikeudelliset palvelut toivoo säännöskohtaisiin perusteluihin lisätäsmennyksiä tai esimerkkejä näihin JTYPL:n ja TTL:n välisiin tilanteisiin.

Säännöskohtaisissa perusteluissa s. 60 kerrotaan esimerkiksi, että "Täydentäviä työnhakukeskusteluja ei voisi korvata kokonaan esimerkiksi digitaalisia palveluja hyödyntämällä". Tarkoitetaanko näillä digitaalisilla palveluilla etäyhteyden kautta tapahtuvaa keskustelua? Lisäksi s. 60 kerrotaan, että "nuorten tai pitkään työttömänä olleiden kohdalla asiointi paikan päällä olisi yleensä tarkoituksenmukaista." Sivulla 58–59 on kerrottu, että "jos alkuhaastattelua ei ole järjestetty paikan päällä, tämä tulisi ottaa huomioon arvioitaessa myöhempien työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämistapaa." Eli jos alkuhaastattelu on toteutettu esimerkiksi puhelimitse, se tulisi huomioida arvioitaessa myöhempien keskustelujen järjestämistapaa. Mitä tällä "tulisi huomioida" halutaan tarkoittaa? Oikeudelliset palvelut toivoo em. kohtiin lisätarkennuksia, jotta tulkintaepäselvyyksiltä voitaisiin välttyä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Oikeudelliset palvelut toivoo tarkentavan muutoksen esitysluonnoksen s. 67 olevaan JTYPL 3 luvun 7 §:ää koskevaan perustelutekstin ensimmäiseen kappaleeseen säännöstekstiä vastaavasti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Oikeudelliset palvelut nostaa esille käytännön havaintojen ja toimeenpanon ohjaamisessa havaittujen seikkojen vuoksi, että työn ja opiskelun yhteensovittamisen mahdollisuudet riippuvat pitkälti vastaanotettavan työn luonteesta ja määrästä. Koulutuksessa olevan työnhakuvelvollisuus tulee tuottamaan hankaluuksia ja epäselviä tilanteita TE-toimistolle, palveluntuottajalle ja koulutuksessa olevalle, sillä TE-toimiston tulisi jokaisen koulutuksessa olevan tilannetta selvittää tarvittaessa tapauskohtaisesti työn tarjoamisen, työvoimakoulutushankinnan tai työttömyysetuudella tukemisen ratkaisua tehdessä.

Oikeudelliset palvelut esittää, että tässä yhteydessä JTYPL 6 lukua täsmennettäisiin niin, että tukemisen jatkaminen opiskelun lopettamisen jälkeen ei enää jatkossa edellyttäisi vähintään vuoden keskeytyneenä olemista, vaan tukiajan loppuun jatkaminen olisi harkintavallan piirissä. Tällöin työn ja opiskelun yhteensovittaminen JTYPL 6 luvun mukaisesti tuetuissa opinnoissa helpottuisi ja menettely yksinkertaistuisi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Oikeudelliset palvelut pitää perusteltuna sitä, että JTYPL:n työttömän määritelmää täsmennettäisiin niiden henkilöiden osalta, joilla on oikeus työttömyysetuuteen neljän kuukauden ajan työttömänä aloitetun yritystoiminnan tai omassa työssä työllistymisen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n perusteella sekä niiden, joilla on oikeus työttömyysetuuteen enintään kuusi kuukautta kestävien opintojen estämättä työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:n perusteella.

Oikeudelliset palvelut pyytää tarkastelemaan, tulisiko työttömän määritelmässä ottaa huomioon selvyuden vuoksi myös työsopimuslain esitöissä (HE 188/2017 vp) viitattu puitesopimusjärjestely, jota ei pidetä vaihtelevan työajan sopimuksena tai itsessään edes varsinaisena työsopimuksena. Työsopimuslain 11 §:n perustelujen mukaan vaihtelevan työvoimatarpeen kattamisessa käytetään myös niin sanottuja puitesopimusjärjestelyitä. Puitesopimuksen mukaan siinä sovittuja työsuhteen

ehtoja noudatetaan erikseen tarkemmin sovittavissa keikkakohtaisissa työsuhteissa. Käytännössä asialla on merkitystä työttömyyden kertymän laskemisessa esim. palkkatuen myöntämisen osalta.

Oikeudelliset palvelut toivoo tarkennusta JTYPL 1 luvun 9 §:n työnhakijan asuinpaikan ja työssäkäyntialueen kaavailtuun muutokseen. Toisessa esitysluonnoksessa, hallituksen esitys työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi, samaisen säännöksen kohdalla osoitetieto määrittäisi eri tavalla.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Kaavaillun TTL 2 a luvun 10 §:n 3 momentin mukaan oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen alkamisen jälkeen myös kun: 1) työnhakija korjaa menettelynsä kolmen kuukauden kuluessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua alkuhaastattelusta lukien; työssäolovelvoite on tällöin kuitenkin aina voimassa vähintään 14 päivää; tai... Esitysluonnoksen s. 74 kerrotaan 3 momentista: ”Poikkeuksena edellä mainitusta olisi kuitenkin tilanne, jossa työssäolovelvoite olisi asetettu alkamaan kolmen kuukauden kuluessa alkuhaastattelusta. Näissä tilanteissa työssäolovelvoite lakkaisi, jos työnhakija korjaa velvoitteen asettamisen perusteena olleen menettelynsä. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että työnhakija hakee työmahdollisuuksia tai osallistuu vastaavaan palveluun, johon osallistumisen hän laiminlöi aiemmin. Jos työnhakija on laiminlyönyt työnhaun, hänen tulisi hakea aiemmin puuttumaan jääneitä työmahdollisuuksia, eikä esimerkiksi pelkästään moitteeton työmahdollisuuksien hakeminen myöhemmillä tarkastelujaksoilla osoittaisi menettelyn korjaamista. Palveluihin osallistumisen osalta työnhakijan katsottaisiin korjanneen menettelynsä, jos työnhakija ilmaisee halukkuutensa osallistua palveluun, mutta palvelua ei voida enää järjestää muusta kuin työnhakijasta johtuvasta syystä. Velvoite olisi kuitenkin aina voimassa vähintään 14 kalenteripäivää. Säännöksellä pyrittäisiin ohjaamaan työnhakijaa osallistumaan palveluihin erityisesti työttömyyden alkuvaiheessa.”

Oikeudelliset palvelut toivoo tähän kohtaan tarkennusta taikka esimerkkiä sen osalta, tuleeko korjata viimeisin, eli neljäs menettely, kaikki neljä menettelyä vai mikä tahansa (yksi) neljästä menettelystä, jotta em. työssäolovelvoitteen poikkeusta voitaisiin soveltaa.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Oikeudelliset palvelut toivoo, että mahdollisuuksien mukaan työttömyysturvalain rakennetta yksinkertaistettaisiin niin, että pitkät pykälärakenteet jaettaisiin useammaksi pykäläksi.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

Lukuisat erilaiset määreet ja poikkeukset vaikeuttavat ainakin alussa toimeenpanoa sekä käytännön soveltamistilanteita. Oikeudelliset palvelut esittää, että erilaisia poikkeustilanteita ja liikkuvia määreitä vähennettäisiin edes hieman mahdollisuuksien mukaan. Oikeudellisten palvelujen

näkemyksen mukaan mahdollisimman yksinkertainen lainsäädäntö parantaa sen ennakoitavuutta ja tuo etukäteisen neuvonnan helpommaksi.

Sormunen Ari
Uudenmaan ELY - Oikeudelliset palvelut